

Týždeň od 16. do 22. septembra 2018

PAVLOVO UVÄZNENIE V CÉZAREI (SK 24–26)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 24,1–27; Skutky 25,1–27; Skutky 26,1–32; 1Kor 1,23

ZÁKLADNÝ TEXT

Želal by som si od Boha, aby si sa nielen ty, ale aj všetci ostatní, ktorí ma dnes počúvajú, skôr alebo neskôr stali takými, ako som ja, okrem týchto pút. (Sk 26,29)

Pavlovým presunom do Cézarey sa začalo jeho dvojročné väznenie v meste (Sk 24,27), presnejšie povedané v Herodesovom paláci (Sk 23,35), ktorý bol oficiálnym sídlom rímskeho miestodržiteľa. Počas tohto obdobia ho niekoľkokrát vypočúvali rímski miestodržiteľia (Félix a jeho nástupca Festus) a kráľ (Agrippa II.). Takto sa naplňala Pavlova služba, ktorou ho poveril samotný Pán (Sk 9,15). Počas každého vypočúvania Pavol trval na svojej nevinnosti, vyhlasoval, že proti nemu neexistujú žiadne dôkazy ani svedkovia. Celé rozprávanie je koncipované ako ukážka, že na Pavlovo väznenie neexistovala žiadna príčina a že keby sa neodvolal k cisárovi, mohol by byť prepustený (Sk 26,32). Tieto vypočúvania poskytli Pavlovi možnosť, aby svedčil o Ježišovi a o veľkej nádeji na zaslúbené vzkriesenie.

Toto obdobie však bolo pre Pavla aj časom hlbokého znepokojenia a nepríjemného väznenia. Navyše, zdá sa, že Pavlovi sa nedostávalo takmer žiadnej podpory zo strany jeruzalemských kresťanov. „Všetkým vedúcim bratom sa tu naskytla jedinečná príležitosť úprimne vyznať, že prostredníctvom Pavla pôsobil Boh a že sa mýlili, keď dovolili, aby správy jeho nepriateľov vyvolali v nich nevraživosť a zaujatosť. No miesto toho, aby sa jednotne snažili krivdu napraviť, ublíženému dali radu, z ktorej bolo zrejmé, že za terajšiu zaujatosť voči nemu je veľkou mierou zodpovedný Pavol sám. Neobhajovali šľachetne Pavla a nesnažili sa nespokojným jednotlivcom ukázať omyl, ale hľadali kompromis tým, že mu navrhli, aby podľa ich mienky, svojím počínaním nedával príčinu k nedorozumeniu.“ (AA 403; SA 242)

PAVOL PRED FÉLIXOM

¹⁴Priznávam sa ti však k tomu, že slúžim Bohu svojich otcov podľa zásad učenia, ktoré nazývajú sektou, a že verím všetkému, čo je napísané v zákone a u prorokov. ¹⁵Mám nádej v Boha, že bude vzkriesenie spravodlivých i nespravodlivých, ktoré očakávajú aj oni. ¹⁶Preto sa aj ja usilujem o to, aby som mal vždy svedomie bez úhony pred Bohom i pred ľuďmi. (Sk 24,14–16)

Päť dní po Pavlovom presune sa do Cézarey dostavila aj skupina významných židovských vodcov – najvyšší kňaz, niekoľkí členovia veľrady a Tertullus, profesionálny rečník a „právník“ –, aby Félixi formálne predložili žalobu na apoštolu (Sk 24,1–9).

Ide o jediný súdny spor v Skutkoch, pri ktorom žalobcovia využili služby právneho zástupcu. Tertullus sa vo svojej reči pokúsil zaujímavou stratégiou získať miestodržiteľa na stranu žalujúcich. Vôbec totiž nebolo pravdou, že by Židia prežívali pod vládou Félixa dlhé obdobie mieru. Skutočnosť bola dokonca taká, že žiadny iný miestodržiteľ nepoužíval voči Židom toľko represíí. Toto násilie vyvolávalo u Židov obrovské nepriateľstvo voči vláde Ríma. Tertullus s veľkou dávkou zaliečania žiadal o pozorné vypočutie.

Potom voči Pavlovi vzniesol tri konkrétne obvinenia: (1) Pavol vyvoláva rozbroje medzi Židmi po celom svete (Sk 24,5). (2) Pavol je vodcom sekty nazi-rejov (Sk 24,5). Tento bod predpokladal, že kresťanstvo je akýmsi rozvratným hnutím. (3) Pavol sa pokúšal znesvätiť chrám v Jeruzaleme (Sk 24,6).

Prečítaj si text Skutky 24,10–19. Pokús sa zhrnúť základné body Pavlovej obhajoby.

Pavol vo svojej obhajobe uviedol skutočnosti, ktoré mali zničujúci vplyv na žalobu proti nemu. Najpodstatnejšie bolo, že na súde chýbali akýkoľvek svedkovia z Malej Ázie (Sk 24,18.19), čo samo osebe mohlo zničiť celú žalobu. A keďže židovskí predstavitelia mohli z uvedeného dôvodu hovoriť len o Pavlovom vypočúvaní pred veľradou, ktoré sa uskutočnilo týždeň predtým (Sk 24,20), nemali ho z čoho obviňovať – iba ak z toho, že veril vo vzkriesenie mŕtvych (pozri aj Sk 23,6).

Félix okamžite pochopil váhu Pavlových argumentov. Kresťanstvo pomerne dobre poznal, pravdepodobne prostredníctvom svojej manželky Drusilly. Rozhodol sa, že súd odročí na neskorší čas (Sk 24,22).

Félixova reakcia (Sk 24,24–27) na Pavla hovorí o jeho povahe: odkladanie, úplatkárstvo a prospechárstvo. Pred takým niekým ako bol Félix nemal Pavol takmer žiadnu šancu na spravodlivý súd.

- **Prečítaj si text Skutky 24,16. Pavol povedal, že sa usiloval o to, aby mal „vždy svedomie bez úhony pred Bohom i pred ľuďmi“. Ako jeho slovám rozumieš? Čo by si potreboval zmeniť, aby si mohol povedať to isté?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PAVOL PRED FESTOM

⁹Festus chcel preukázať Židom priazeň, preto odpovedal Pavlovi: Chceš ísť do Jeruzalema a tam sa dať v mojej prítomnosti súdiť pre tieto veci? ¹⁰Pavol však povedal: Stojím pred cisárovou súdnou stolicou a pred ňou ma treba súdiť. Židom som nijako neukrivil, ako vieš veľmi dobre aj sám. ¹¹Ak som teda vinný a spáchal som niečo také, za čo si zasluhujem smrť, nezdráham sa zomrieť. Ale ak niečo pravdy na tom, čo títo na mňa žalujú, nikto ma im nemôže vydať. Odvolávam sa k cisárovi. (Sk 25,9–11)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Pavol strávil vo väzení dva roky len preto, že si tým Félix chcel získať Židov na svoju stranu. Félixovým nástupcom sa stal Portius Festus, ktorý zastával v Judsku úrad miestodržiteľa v rokoch 60 až 62.

Prečítaj si text Sk 25,1–7. Ako by si charakterizoval vzťah predstaviteľov vtedajšieho židovstva k Pavlovi? Čo to vypovedá o ich postoji ku kresťanstvu? Z čoho mohol tento postoj prameniť a prečo bol nebezpečný?

Kedže členovia veľrady už raz neuspeli vo svojej snahe presvedčiť Félix a o potrebe odsúdiť Pavla, nechceli teraz nič ponechať na náhodu. Pravdepodobne pri prvej návšteve Festa v Jeruzaleme žiadali, aby im prejavil priazeň, Pavla vydal naspäť do ich rúk a oni ho tak mohli súdiť podľa svojich zákonov. Táto žiadosť však bola len zámienkou, ktorá mala prekryť ich skutočný zámer – zabiť Pavla. A hoci Festus bol ochotný znova otvoriť Pavlov prípad, rozhodol o tom, že sa súd bude konať v Cézarei, nie v Jeruzaleme. To znamenalo, že Pavol bude súdený podľa rímskych zákonov.

Hneď ako Festus prišiel naspäť do Cézarey, zvolal tribunál a Pavlovi protivníci začali na apoštola vyťahovať jedno vážne obvinenie za druhým (Sk 25,7). Lukáš tieto obvinenia nezaznamenáva, ale podľa Pavlovej odpovede (Sk 25,8) sa môžeme domnievať, že išlo o podobné obvinenia ako dva roky predtým, možno s tým rozdielom, že Pavla mohli označiť aj za hrozbu pre celú ríšu.

Prečítaj si text Skutky 25,8–12. V čom bolo uvažovanie Festa podobné Félixovmu uvažovaniu? Ako Pavol reagoval, keď si uvedomil, že sa ho môže Festus pokúsiť zneužiť na svoje politické ciele?

Kedže Festus nechcel prísť o podporu Židov hneď na začiatku svojho úradovania tým, že by vyhlásil Pavla za nevinného, uvažoval o možnosti vyhovieť ich počiatočnej požiadavke vydať apoštola veľrade (Sk 25,9).

Pavol však takúto možnosť neprijal. Vedel, že v Jeruzaleme by nemohol očakávať spravodlivý súd a že ani Festova prítomnosť by ho nemusela ochrániť pred zámermi jeho nepriateľov. Využil preto svoje práva rímskeho občana a trval na tom, že má právo na súd pred rímskym tribunálom. Predpokladal, že v jeho nejistej situácii mu môže pomôcť len odvolanie sa na najvyššiu inštanciu rímskeho právneho systému, ktorou bol samotný cisár.

APLIKÁCIA

- **Kedy si bol v pokušení prispôbiť vlastné názory a princípy tak, aby si si získal priazeň niekoho iného? Prečo môže byť podobný postup nebezpečný?**

ROZHOVOR VLÁDCOV O PAVLOVI

²⁴Festus povedal: Kráľ Agrippa a všetci tu prítomní muži! Vidíte tohto človeka. Preňho na mňa naliehali celé množstvo Židov v Jeruzaleme i tu. Všetci kričali, že nesmie zostať nažive. ²⁵Ja som zistil, že neurobil nič také, za čo by si zasluhoval smrť, no on sa odvolal k Jeho Veličenstvu, nuž som sa rozhodol poslať ho ta. ²⁶Nemám však nič určité, čo by som o ňom panovníkovi mohol napísať, preto som ho dal predviesť pred vás, predovšetkým pred teba, kráľ Agrippa, aby som po vypočutí mal čo napísať. ²⁷Zdá sa mi totiž nerozumné poslať väzňa a neuviesť jeho vinu. (Sk 25,24–27)

Festus súhlasil s tým, že Pavlovi umožní postaviť sa pred súd v Ríme (Sk 25,12). Medzitým však miestodržiteľ uvítal možnosť konzultovať Pavlov prípad s kráľom Herodesom Agrippom II., ktorý prišiel do Cézarey na vládnu návštevu. Išlo mu hlavne o to, ako by mala vyzeráť oficiálna správa, ktorú v súvislosti s Pavlovou kauzou pošle cisárovi. Festus pravdepodobne ešte nebol dokonale oboznámený so všetkými židovskými záležitosťami a Agrippa mu s tým určite mohol pomôcť (Sk 26,2.3).

Agrippa II. vládol nad niekoľkými pohanskými oblasťami ako vazalský vládca Ríma. Okrem toho do jeho jurisdikcie spadal chrám v Jeruzaleme a mal právomoc ustanovovať veľkňazov. Okrem iného bol posledným kráľom herodiánskej dynastie. Do Cézarey prišiel spolu so svojou sestrou Bernikou (ďalšou Agrippovou sestrou bola Drusilla, manželka predchádzajúceho miestodržiteľa Félix).

Pri opise celého prípadu sa Festus vyjadril, že obvinenia na Pavlovu adresu sa netýkali žiadneho hrdelného zločinu. Išlo len a len o otázky spojené s židovským náboženstvom, ktoré súviseli s „akýmsi“ Ježišom, „ktorý zomrel, a o ktorom Pavol tvrdí, že žije“ (Sk 25,19). Pavol už skôr pred veľradou vyhlásil, že je súdený pre vieru v Ježišovo vzkriesenie. A Festus teraz potvrdil, že práve vzkriesenie je hlavným sporným bodom celého prípadu.

Prečítaj si text Skutky 25,13–27. Ako na teba pôsobí Lukášovo rozprávanie o stretnutí miestodržiteľa (prokurátora) Festa s kráľom Agrippom? O čom svedčí ich vzájomná komunikácia?

„Pred zhromaždenú spoločnosť predstúpil Pavol s putami na rukách. Aký to protiklad! Agrippa a Berenika mali moc i vznešené postavenie, a preto sa tešili priazni sveta. Chýbali im však povahové cnosti, ktoré cení Boh. Prestupovali Boží zákon, mali nešľachetné srdce a viedli zvrhlý život. Ich počínanie sa nebu protivilo.“ (AA 434; SA 259)

- **Prečo vonkajšie prejavy – v tomto prípade spoločenské postavenie, vplyv a moc – nie sú dobrým ukazovateľom skutočnej reality, oazajstnej povahy človeka? Čo konkrétne môžeš urobiť, aby si sa nenechal oklamať a „neposudzoval“ človeka podľa jeho vplyvu, vonkajších prejavov zbožnosti alebo podľa úradu, ktorý zastával?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PAVLOVA OBRANA

¹⁹Preto, kráľ Agrippa, nebol som neposlušný nebeskému videniu, ²⁰lež som hlásal najprv tým, čo sú v Damasku, potom v Jeruzaleme aj v celej judskej krajine, i pohanom, aby sa kajali, obrátili k Bohu a konali skutky hodné pokánia. ²¹Pre toto ma Židia chytili, keď som bol v chráme, a pokúšali sa ma zabiť. ²²Boh mi však pomáhal, a tak tu dnes stojím ako svedok pred malými i veľkými. Nehovorím nič, než to, čo predpovedali proroci a Mojžiš, ²³že Mesiáš má trpieť, ako prvý vstane z mŕtvych a bude ohlasovať svetlo tomuto ľudu i pohanom. (Sk 26,19–23)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Slávnostné uvedenie kráľa Agrippu II. a jeho sestry Berniky ostro kontrastuje s obrazom väzneného Pavla. Apoštol sa vo svojej reči zamerl predovšetkým na kráľa Agrippu, keďže Festus už jeho argumenty poznal (Sk 25, 8–11).

Prečítaj si text Skutky 26,1–23. Ako Pavol postupoval pri svojej obhajobe? Ktorý z bodov Pavlovej obhajoby považuješ za najdôležitejší? Prečo?

Pavlova reč bola v podstate akousi autobiografiou, zhrnutím jeho života pred a po obrátení. Svojím obsahom sa podobá na reč, ktorú apoštol predniesol pred zástupom v Jeruzaleme (Sk 22,1–21).

Pavol začal tým, že sa snažil získať si Agrippovu priazeň. Vyjadril svoju vďačnosť za možnosť obhajovať sa pred kráľom aj preto, že Agrippa veľmi dobre poznal „všetky židovské obyčaje a sporné otázky“ (Sk 26,3). Agrippa preto mohol rímskemu miestodržiteľovi pomôcť pochopiť, že obvinenia voči nemu nemajú žiadne opodstatnenie a sú vykonštruované.

Pavlovu reč je možné rozdeliť na tri časti. V prvej časti (Sk 26,4–11) apoštol opisuje svoju bývalú zbožnosť farizeja, o ktorej vedeli v Jeruzaleme všetci jeho súčasníci. Ako farizej veril okrem iného aj vo vzkriesenie mŕtvych, čo bolo neodmysliteľnou súčasťou naplnenia nádeje patriarchov. Jednotliví židovskí predstavitelia mali často rozdielne výhrady voči Pavlovmu učeniu, pretože vo svojej podstate v ňom nebolo nič protizidovské. Pavol veľmi dobre rozumel ich postojom, pretože sám kedysi pokladal Ježišovo vzkriesenie za neuveriteľné a nepredstaviteľné. To bol aj dôvod, prečo dokonca prenasledoval veriacich „tej cesty“.

V druhej časti (Sk 26,12–18) Pavol vysvetľoval, ako sa jeho pohľad zmenil, keď sa na ceste do Damasku stretol so vzkrieseným Ježišom a keď dostal poverenie kázať pohanom dobrú správu o vzkriesení.

Pavol napokon vysvetlil, že vplyv toho, čo videl (Sk 26,19–23), bol taký silný, že jednoducho nemal na výber a musel poslúchnuť a uskutočňovať svoje poslanie. A to bol aj jediný dôvod, prečo sa dostal pred súd. Skutočnou príčinou jeho zatknutia totiž nebolo porušenie židovských zákonov alebo znesvätenie chrámu, ale jeho poslanstvo o Ježišovej smrti a Ježišovom vzkriesení. Táto zvesť však bola úplne v súlade s Písmom a umožňovala veriacim z pohanov, aby mali rovnaký podiel na spasení.

APLIKÁCIA

■ **Pavol hovorí, že evanjelium mal pohanom zvestovať, aby sa im „otvorili oči, aby sa odvrátili od tmy k svetlu a od satanovej moci k Bohu, a tak dosiahli odpustenie hriechov a účasť medzi tými, ktorí sú posvätení vierou v Ježiša“ (Sk 26,18). Aká je tvoja skúsenosť s pocúťím evanjelia? Ako sa v tvojom živote prejavuje to, o čom hovorí Pavol?**

PAVOL A ŽIDOVSKÍ VODCOVIA

²⁶Kráľ sa vyzná v týchto veciach, preto pred ním hovorím tak otvorene, lebo neverím, že by mu niečo z toho bolo neznáme. Ved' sa to neodohrávalo kdesi v ústraní. ²⁷Veríš, kráľ Agrippa, prorokom? Viem, že veríš. ²⁸No Agrippa povedal Pavlovi: Čoskoro by si ma presvedčil, aby som sa stal kresťanom. (Sk 26,26–28)

Hoci Pavol sa vo svojej reči obracal na kráľa Agrippu, Festus bol prvý, kto na jeho argumenty zareagoval (Sk 26,24). Festus by ako Riman nemal problém, keby Pavol hovoril o nesmrteľnosti duše, ale koncept nesmrteľnosti a vzkriesenia znel v grécko-rímskom svete ako absolútny oxymoron, teda dve navzájom sa vylučujúce tvrdenia. Človek podľa gréckej filozofie zomieral preto, aby sa jeho nesmrteľná duša oslobodila od tela. Vzkriesenie bolo pre nich v protiklade s nesmrteľnosťou. Práve preto Pavol na inom mieste hovorí, že evanjelium je pre pohanov bláznovstvom (1Kor 1,23).

Pavol veľmi zdvorilo obhajoval logiku svojich tvrdení. Obrátil sa na Agrippu, Žida, ktorý mohol nielen rozumieť, ale aj potvrdiť, že všetky Pavlove argumenty sú v súlade s hebrejskými prorokmi (Sk 26,25.26).

Prečítaj si text Skutky 26,26–28. Ako sa mohol kráľ Agrippa cítiť pri Pavloviých slovách? Čo si myslíš o reakcii kráľa na Pavlovu nástoľčivú otázku?

Kráľ Agrippa by ako Žid nikdy nepoprel svoju vieru v Písma. Ak by však vyjadril súhlas s Pavlom, znamenalo by to, že mu nezostáva nič iné ako prijať Ježiša za Mesiáša. Jeho odpoveď bola preto šikovným úskokom z logickej pasce, v ktorej sa ocitol. Agrippa doslova hovorí: „Tak rýchlo ma chceš presvedčiť, aby som sa stal kresťanom?“ (Sk 26,28; Ide o výstižnejšie vyjadrenie než tradičný preklad: „Bez mála by si ma nahovoril stať sa kresťanom.“ /Roh/)

Pavlova pohotová odpoveď ukazuje na jeho pôsobivú oddanosť evanjeliu: „Želal by som si od Boha, aby si sa nielen ty, ale aj všetci ostatní, ktorí ma dnes počúvajú, skôr alebo neskôr stali takými, ako som ja, okrem týchto pút.“ (Sk 26,29) Jeho záverečné slová počas tohto vypočúvania nepatrili prosbe o oslobodenie. Namiesto toho si priať, aby aj oni mohli prežívať slobodu, ktorú prežíva on – okrem pút na jeho rukách. Pavlova misionárska horlivosť výrazne prevyšovala jeho starosť o vlastnú bezpečnosť.

Prečítaj si text Sk 26,30–32. Aký „rozsudok“ Agrippa vyslovil nad Pavlom? Prečo Pavla neprepustili? Aké to malo následky?

Festus potreboval Agrippovu pomoc len na to, aby napísal správu pre cisára (Sk 25,25–27). Pavlovo odvolanie sa k cisárovi bolo už formálne odobrené (Sk 25,12).

■ **Prečítaj si text Skutky 26,24–29. Akú naliehavú výzvu zdôraznil Pavol vo svojich slovách? V čom spočívala jej naliehavosť? Považuješ Pavlovo odvolanie sa k cisárovi za chybu? Zdôvodni svoje tvrdenie. Aké výhody a aké nevýhody priniesol tento Pavlov krok?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„O čom asi uvažoval Agrippa pri Pavlových slovách? Zamýšľal sa nad svojimi predkami a nad ich márnymi útokmi proti Tomu, o ktorom teraz Pavol kázal? Uvažoval o svojom prastarom otcovi Herodesovi Veľkom, ktorý dal vyvraždiť nevinné deti v Betleheme? O svojom ujovi Antipasovi, ktorý dal zavraždiť Jána Krstiteľa? Alebo o svojom otcovi Agrippovi I. a umučení apoštola Jakuba? Videl v tragédiách, ktoré na týchto vládcov doliehali, dôkaz o Božej nespokojnosti nad ich zločinmi proti Jeho služobníkom? Keď v tento deň „s veľkou pompéznosťou“ vstúpil do súdnej siene, spomenul si na svojho otca Agrippu, významného vládcu, ktorý po príchode do Cézarey stál pred ľuďmi v žiarivom oblečení a davy ho oslavovali ako boha? Zabudol vari na to, ako ešte pred skončením tohto volania na slávu prišiel hrôzostrašný pád márnomyseľného kráľa? Niečo z týchto udalostí prebehlo Agrippovi myslou. Ale jeho samolúbosť bola oslepená jagavou honosnosťou a jeho hrdosť na vlastnú dôležitosť odohnala všetky šľachetné myšlienky.“ (6BC 1066.1067)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Vráťte sa spoločne k aplikačnej otázke zo štvrtka. Uvažujte spoločne o Pavlovom rozhodnutí odvolať sa k cisárovi. Bolo to správne rozhodnutie (pozri Sk 25,25; 26,31.32)? Zdôvodnite svoje tvrdenia. Ako spolu súvisia naše rozhodnutia domáhať sa právnej ochrany a spoliehanie sa na Božiu starostlivosť?
2. Uvažujte o Pavlovom výroku: „Preto, kráľ Agrippa, nebol som neposlušný nebeskému videniu...“ (Sk 26,19) Čo tento výrok vypovedá o Pavlovi? Ako sa Pavlov postoj týka nás? (Pozri aj 1Pet 2,9.10.)
3. Pavlovi záležalo na ľuďoch, nie na číslach. Počas svojho posledného vypočutia v Cézarei povedal svojim poslucháčom, že túžbou jeho srdca je, aby všetci boli „ako on“, teda zachránení Božou milosťou (Sk 26,29). Nešlo mu o vlastnú slobodu alebo spravodlivosť viac, ako o želanie, aby aj oni mohli prežívať Božie spasenie. Čo sa môžeme naučiť z tohto príkladu? V ktorých oblastiach sme ochotní obetovať sa, aby sa mohlo šíriť evanjelium?
4. Agrippa mal možnosť počuť evanjelium priamo od apoštola Pavla. Napriek tomu ho odmietol. Ako sa môžeme vyhnúť tomu, aby sme neprehliadli alebo neodmietli veľké možnosti, ktoré sa objavujú priamo pred nami? Ako môžeme zostať duchovne citliví na realitu okolo nás?